

- сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. 2002. Вип. 6. С. 224–229.
7. Кучеренко І.В., Адаменко М.М. Особливості перекладу медичних термінів. XIV Міжнародна наукова інтернет-конференція. Advanced technologies of science and education (19–21 квітня 2018 р.). URL: <https://intkonf.org/kucherenko-iv-adamenko-mm-osoblivostiperekladu-medichnih-terminiv/>.
 8. Лобанова В. В. Деякі проблеми перекладу англійських медичних текстів українською мовою. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2019 № 39 том 2// с.53-55.
 9. Сложеникина Ю.В. Терминологическая лексика в общеязыковой системе / Ю.В. Сложеникина – Самара: СамГПУ, 2003. – 160 с.

УДК=378:81'374

Прийма Л. Ю., Шерстюк Н.О.,
Полтавський державний медичний університет,
Полтава, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НЕОЛОГІЗМІВ ДЖ. РОЛІНГ, УТВОРЕНИХ ШЛЯХОМ СКЛАДАННЯ ОСНОВ

У статті проаналізовано лінгвістичні особливості неологізмів Дж.Ролінг, утворених шляхом основокладання. Були з'ясовані семантичні відношення між компонентами новотворів, що залежать від значення основ-конституентів. Серед неологізмів, утворених шляхом основокладання, було виявлено кілька тематичних груп. Був обґрунтований взаємозв'язок між специфікою семантики певної одиниці та основними прийомами перекладу.

Ключові слова: основокладання, морфологічні способи словотворення, авторські неологізми, прийоми перекладу, калькування.

The article analyzes the linguistic features of J. K. Rowlings' compound neologisms. The semantic relations between neologism components, which depend on the meaning of the constituent stems, have been clarified. Among the newly formed compounds, several thematic groups have been identified. The relationship between the specifics of a particular unit's semantics and the basic techniques of its translation was established.

Key words: compounding, morphological word formation, author's neologisms, translation methods, calquing.

Авторські неологізми та шляхи їх утворення завжди були у колі наукового інтересу багатьох дослідників художнього дискурсу. Цьому сприяє передусім багатство внутрішньої форми цих одиниць, а також неоднозначність їх тлумачення і передачі засобами іншої мови. Саме такими оригінальними авторськими новотворами, які допускають різні інтерпретації, насичений спін-оф Поттеріани Дж. Ролінг, що і складає актуальність цієї розвідки. Об'єктом дослідження виступають авторські неологізми спін-офу Поттеріани, утворені шляхом основокладання; предметом розвідки є сукупність словотворчих і лексико-семантичних особливостей цих одиниць, що впливають на специфіку їх перекладу українською мовою.

Основокладання – морфологічний спосіб словотворення, який належить до найбільш продуктивних в англійській мові, що пояснюється її аналітичним ладом та широким використанням порядку слів як засобу вираження лексико-граматичних відносин [2, с. 27]. Прикладами слів, утворених за допомогою цього способу є brainwork, browbeat, handshake, job-hunt.

Складне слово складається з двох або більше повнозначних основ, які можуть вживатися в мові самостійно. Отримане в результаті складання похідне слово не завжди дорівнює механічній сумі його значень, наприклад: *black + mail = blackmail*, *hand + work = handwork*, *rail + net + work = railnetwork*.

Відомий лінгвіст Лорі Бауер в якості основних характеристик англійських складних слів відзначав, що більшість англійських складних слів утворюються за моделлю *N + N* і між їх компонентами існують різні семантичні та синтаксичні відносини [3, с. 54]. Л. Бауер розробив класифікацію англійських складних слів на основі семантичних критеріїв. Так, складні слова поділялися на чотири групи: ендоцентричні, екзоцентричні, аппозиціональні й двандва.

Складні слова представлені практично у всіх частинах мови сучасної англійської мови. Серед складних прикметників найбільш продуктивними моделями є такі: *n + v + -ing / -ed*, *adv / n + -ing / -ed*, *well / ill + v + -ed*, *adj / n + v + -ing*, *n + adj*, *adv + adj*, *v + adv / prep* [1, с. 235]. Наприклад: *shoe-making*, *hand-made*, *fast-growing*, *far-advanced*, *ill-mannered*, *strange-sounding*, *mile-long*, *dark-blue*, *grown-up*. Окрему групу становлять прикметники, утворені від різного роду словосполучень, наприклад: *day-to-day*, *tear-jerking*, *long-distance*.

Іншим типом складних слів є одиниці, у яких перший компонент є словоутворюючим елементом. Такими словотвірними елементами є: *Anglo-*, *astro-*, *cosmo-*, *eco-*, *Euro-*, *half-*, *mini-*, *micro-*, *neo-*, *para-*, *self-* [1, с. 236].

Серед англійських складних слів найбільшою специфічністю володіють так звані слова-фрази, які представляють собою утворення, що займають позицію між словами й словосполученнями [2, с. 132], наприклад: *They say that what's-his-name fellow has been staying at this hotel since he came to town*.

Усередині вибірки неологізмів Дж. Ролінг було виокремлено три тематичні групи неологізмів, утворених основокладанням: назви фантастичних звірів, квідичних термінів та соціальних реалій світу Гаррі Поттера.

Перша тематична група включає наступні складні іменники:

Неологізм *Ashwinder* утворено за моделлю *n + v + er*. Дане слово поєднує основи *ash* «попіл» та *winder* «катушка, мотовило». У «Казках барда Бітла» В. Морозов перекладає його калькою «попелокрут», тоді як у «Фантастичних звірях» знаходимо інший варіант – «попеляшко». Гадаємо, що дана розбіжність була викликана звичайною неуважністю перекладача, адже об'єктивних причин для створення ще одного варіанту перекладу не було.

Short-Snout – таксономічна назва одного з видів драконів, яка була утворена за моделлю *adj + n*. Твірні основи є досить очевидними – *short* «короткий» та *snout* «рило». Український перекладач влучно скористався прийомом калькування: короткорилка.

Назва тварини *Bowtruckle* походить від двох основ: «*bow*» та «*truckle*», проте їх семантичний аналіз може варіюватися в залежності від того, чи приймаємо ми до уваги діахронічний чи синхронічний аспект. У старошотландському діалекті «*bow*» означає «житло», а «*truckle*» у староанглійській – «гілка дерева». Таке походження має сенс з огляду на опис тварини: «*The Bowtruckle is a tree-guardian creature found mainly in the west of England. It is immensely difficult to spot, being small and apparently made of bark and twigswith two small brown eyes*» [4, с.17]. Проте тлумачення основ з огляду на сучасну мову також може мати місце («*bow*» означає «вклонятися», а «*truckle*» – «підкорятися»), адже в описі Дж. Ролінг говориться про найдзвичайно полохливий характер тваринки та її віддану поведінку відносно до

дерева-домівки. Український перекладач скористався семантичним неологізмом посіпачка, який наголошує саме на аспекті покірності істоти.

Новотвір *Chizpurfle* / шизопурфлик складається із двох основ «chiz» – сленгового слова із значенням «дурити» та «purfle» – «кайма, інкрустація по краях». У слова «chiz» може бути й інше тлумачення – «різець, зубило». Покаяк семантичний зв'язок із твірними основами не чітко виражений, В. Морозов вдався до транслітерації з деякими трансформаціями. По-перше, зменшувальний суфікс у перекладі підкреслює невеликий розмір тварини. По-друге – перекладач актуалізував власні асоціативні зв'язки із словом *schizo*, які не були вкладені в оригінал, тому кращим варіантом перекладу, на нашу думку, є чизпурфлик.

Назва істоти *Dugbog* складається з основ «dug» (форма минулого часу від «dig» копати) та «bog» болото. Семантика основ-конституентів якнайкраще відповідає способу життя тваринки, яка живе у заболоченій місцевості, зариваючись в багно з метою сховку. Неологізм багнюк В. Морозова вважаємо досить вдалим варіантом перекладу.

Runespoor (n + n) складається з іменних основ *rune* «руна; заклинання, чари» та *spoor* «слід». По відношенню до цього неологізму перекладач вдався до прийому калькування: рунослід.

Найбільш складну етимологію серед даних номінацій має *Jobberknoll* / дуроспівка. Слово складається з двох іменникових основ – *jobber* «відрядник» та *knoll* «галявина», проте існує цілий ряд фонетично подібних одиниць, що могли надихнути Дж. Ролінг на створення даного неологізму: *Jobbernowl* «йолоп, бовдур», *to jabber* «базікати, говорити швидко й пронизливо», *knell* «поховальний подзвін». З опису птаха дізнаємося: «It makes no sound until the moment of its death, at which point it lets out a long scream made up of every sound it has ever heard, regurgitated backwards» [4, с.23]. Цілком ймовірно, що звуки, відтворені птахом наприкінці життя виявляться логічно непов'язаними чи й навіть дурними, тому неологізм дуроспівка, який можна вважати калькою, є цілком вдалим варіантом перекладу.

Складним прикметником у даній тематичній групі є *Crumple-Horned*, який характеризує іменник *Snorkack* (від *snork* «молода свиня»). Прикметник утворено від слів *crumple* «жмакати» та *horn* «ріг» за моделлю v + n + -ed. При перекладі В. Морозов застосував прийом калькування: Зім'яторогий хропач.

Деякі неологізми пов'язані одночасно зі світом магічної флори / фауни та певною людською діяльністю: *mandrake-grower* / вирощувач мандрагори (n + v + -er), *gnome-control* / розгномінування (n + n), *potion-making* / зілляваріння (n + v + -ing) тощо. Найбільшою оригінальністю відзначається тут новотвір розгномінування, утворений суфіксально-префіксальним способом.

Основоскладання виявилось продуктивним також і в утворенні назв магічних ігор та квідичних термінів. Назва гри *Swivenhodge* / деретенніс походить від староанглійського *swīfan* «рухати, йти, мести» та видозміненого *hedge* «живопліт». Гравці розташовуються по обидва боки садового живоплоту та намагаються перекинути надутий свинячий міхур на сторону супротивника. В. Морозов вдався до створення телескопічного неологізму. Він використав частину кореня *дерен* (рослина, яка може використовуватися у якості садової огорожі) та слово *тенніс*, що нагадало перекладачу описану гру. Утворення неологізму *Shuntbumps* є досить прозорим: *shunt* «штовхати» та *bump* «ударяти», як і калька в українському перекладі: сдвігудар.

Серед назв квідичних команд часто зустрічаються складні слова. Неологізм *Broomfleet* (n + n) має досить прозору структуру: «broom» мітла + «fleet» флот. Значення першої основи при перекладі було втрачено на користь збереження алітерації Флотилія Фрадеса. Іншими складними словами на позначення назв команд є: *Giant-Slayers* (n + v + -er), *Proudsticks* (adj + n (s)), *Quafflepunchers* (n + n + -er(s)) та *Tree-Skimmers* (n + v + -er). Відповідно в українському перекладі маємо: Громили гігантів (калькування), Прудкі Мітли Патонга (лексична трансформація – додавання), Квафелогони (напівкалька, лексична трансформація – заміщення) та Ліанолази (лексична трансформація – заміщення).

Неологізм *Cleansweep* (назва мітли) окрім свого очевидного значення має зв'язок з ідіомою, що позначає беззаперечну перемогу (особливо, на виборах). Передати таку мовну гру в українській мові було б складно, тому В. Морозов вдається до калькування – Чистомет, хоча робить це досить непослідовно. Так, в українському перекладі були також зафіксовані варіації Клінсвіп та Чистьоха. Вважаємо це наслідком неуважності перекладача. Іншою назвою моделі мітли є *Oakshaft* 79, що складається з двох основ: «oak» дуб та «shaft» держак. В українському перекладі маємо Дубруч 79, утворений прийомом калькування.

Деякі неологізми на позначення прийомів гри також утворені основоскладанням: *Dorplebeater Defence* та *Quaffle-rocking*. Дані неологізми було перекладено утворенням неологізмів Дзеркальний захист та Порвафел.

Насамкінець, прізвисько одного з гравців у квідич «Dent-Head» характеризує його спортивну травму. В. Морозов передає неологізм прикметником Вм'ятоголовий, утвореним калькуванням.

Третя тематична група неологізмів характеризує соціальні реалії, відображаючи відносини між трьома «класами»: «чистокровними» чарівниками, «бруднокровками» й маглами. Єдиним іменником у даній групі виступає *Mudblood* (n + n), що складається з основ «mud» та «blood». Даний неологізм було кальковано: «бруднокровка». Багато у Дж. Ролінг складних слів, що містять основу «muggle» (*muggle-repelling* (n + v + -ing), *muggle-born* (n + v), *muggle-inhabited* (n + v + -ed)) та «wizard» (*wizard-bred* (n + v), *wizard-created* (n + v + -ed)). Трапляються новотвори, що поєднуються ці дві «стихії»: *magical-muggle [collisions]*. Під час передачі подібних складних слів український перекладач вдається до калькування (маглонароджений) або семантичного перекладу (населений маглами).

Дж. Ролінг часто вдається до основоскладання при утворенні неологізмів з негативною конотацією (*Deathstick* / жезл Смерті, *Dunglicker* / брудозлиз, *Mudwallower* / багняник, *pigman* / свинюк) та для створення комічного ефекту (*grumpy-wumpkins* / буркунець-дуркунець). Назви магичної дисципліни *wandlore* / паличкарство та спеціальних видів дерева, придатних для їх виготовлення *wandwood* / деревина для виготовлення чарівної палички також утворені способом основоскладання.

Таким чином, ми проаналізували особливості неологізмів спін-оф Поттеріани, утворених шляхом складання основ, та з'ясували, що найпродуктивнішим прийомом їх перекладу є калькування або створення неологізму. Під час перекладу подібних одиниць перекладач має звертати увагу на внутрішню форму й специфіку семантичних зв'язків між основами-компонентами новотвору.

ЛІТЕРАТУРА

1. Азарова, Л. Є. Словоскладання й основоскладання в мовній терміносистемі. Науковий вісник Волинського державного університету ім. Лесі Українки. № 12, 2003. С. 234–238.
2. Харитончик З. А. Словообразование в английском языке. Хрестоматия по лексикологии английского языка. Мн.: МГЛУ, 2005. 185 с.
3. Bauer L. English Word-formation. – Cambridge : Cambridge University Press, 1983. 311 p.
4. Rowling J. K. Fantastic Beasts and Where to Find Them. L.: Bloomsbury, 2009. 126 p.

УДК 811.124.378.147.

Савчук Г. О., Ящук О. Д.

Івано-Франківський національний медичний університет,
Івано-Франківськ, Україна

КОНТРОЛЬ РІВНЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ ПРИ ДИСТАНЦІЙНОМУ ФОРМАТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

У статті аналізуються основні підходи, методи та форми контролю набутих студентами знань та вмінь при дистанційному форматі організації освітнього процесу на основі досвіду викладання навчальної дисципліни «Латинська мова та медична термінологія» для студентів I курсу медичного факультету спеціальності 222 «Медицина».

Ключові слова: *контроль знань, дистанційна форма навчання.*

The article analyzes the main approaches, methods and forms of control of acquired knowledge and skills in the distant format of the educational process based on the experience of teaching the educational discipline "Latin language and medical terminology" for students of the medical faculty of the specialty 222 "Medicine".

Key words: *control of knowledge, distant format of learning.*

Глобалізація та інформатизація суспільства, а головно пандемія COVID-19 спричинила значні зміни у методах та формах навчання. Більшість закладів вищої освіти змушені перейти на дистанційну чи змішану форму навчання. Технологія дистанційного навчання – сукупність методів і засобів навчання та управління, що забезпечують проведення навчального процесу на відстані на основі використання сучасних інформаційних та телекомунікаційних технологій [1].

Варто зазначити, що дистанційне навчання в сучасному світі відбувається за допомогою усіляких різних освітніх технологій, які розбігаються за: формою подання учбових матеріалів; фактом посередника в системі навчання, або за централізованою формою навчання; за ступенем використання телекомунікацій і персональних комп'ютерів; за технологією організації контролю учбового процесу; за сходинкою введення в технології навчання звичайних методів ведення освітнього процесу; за методами ідентифікації студентів при складанні іспитів або заліків чи модульно-контрольних робіт [2, ст. 29].

Важливим етапом організації навчального процесу у будь-якій його формі є контроль якості навчання, тобто оцінювання навчальних досягнень тих, хто навчається.

Навчальна дисципліна «Латинська мова та медична термінологія» має на меті сформувати термінологічну компетентність висококваліфікованих фахівців у галузі медицини, здатних при вивченні медичних та гуманітарних дисциплін, а